

ТВОРЧЕ ЛІТО БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

Мистецько-творча діяльність дітей улітку

Олена ПОЛОВІНА,

канд. пед. наук, доцент, завідувачка
кафедри дошкільної освіти, Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

Літня пора відкриває широкі можливості для надання дитині свободи дій у різних видах діяльності. І мистецько-творча — не виняток. Вона виходить за межі приміщення ЗДО і переноситься на ігрові майданчики, тераси, газони, куточки лісу, саду, городу... Читайте статтю і черпайте ідеї для організації мистецьких активностей дошкільнят у теплу пору року.

ДИТИНА У СВІТІ МИСТЕЦТВА

Однією з ключових компетентностей дитини дошкільного віку є мистецько-творча. Ідеться про здатність дошкільника практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності (за Базовим компонентом дошкільної освіти (2021)). Формується ця компетентність у мистецько-творчій діяльності.

Види мистецько-творчої діяльності дошкільників

1. Художньо-продуктивна:

- ♦ вільне малювання;
- ♦ ліплення;
- ♦ аплікація.

2. Комунікація в мистецтві — мистецький рефлексійний полілог дорослого (це може бути вихователька, музична керівниця, батьки, митці)

з дітьми на основі творів живопису, скульптури, архітектури, декоративно-ужиткового, музичного й театрального мистецтва.

3. Музична:

- ♦ співи;
- ♦ слухання музики;
- ♦ музично-ритмічна діяльність;
- ♦ музично-ігрова діяльність;
- ♦ гра на дитячих музичних інструментах.

4. Театралізована — формування глядацької та виконавської культури на основі занурення в театральну атмосферу — ознайомлення з театральним етикетом, екскурсії до театру (ознайомлення з особливостями будівлі, театральними професіями, їх специфікою тощо), відвідування театру з метою перегляду вистав та створення і "проживання" образів у власній театралізованій діяльності.

5. Самостійна художня діяльність розгортається з ініціативи дітей, відповідає їхнім інтересам та потребам і вимагає особливого ставлення дорослого, його педагогічного супроводу для збереження інтересу до цього виду діяльності.

Читайте тематичний випуск журналу "Дошкільне виховання" №2, 2021, присвячений освітньому напрямку "Дитина у світі мистецтва" Базового компонента дошкільної освіти: dv.in.ua/2021-2

**А наш театр ляльковий влітку
Гуляти ходить разом з дітками!**

(Це та наступні фото надані авторкою)

Улітку доцільно використовувати можливості всіх видів мистецько-творчої діяльності, але робити це треба невимушено, пропонуючи вихованцям мистецькі ігрові завдання, артігри, квести тощо. При цьому обов'язково маємо збати про питний режим, стежити, щоб діти не перегрівалися, уникати перебування під прямими сонячними променями.

МОЛОДША ТА СЕРЕДНЯ ГРУПИ

Прогулянки відкривають потужні можливості для мистецько-творчої діяльності **дітей 3-4 років**.

Пісочниця або ігровий майданчик можуть стати своєрідною сценою для **художньо-продуктивної діяльності**: малювання слідами, ніжками, долоньками; ліплення та оздоблення пасочок; збирання букетів тощо.

На прогулянках важливо знаходити час для **пауз споглядання і вслуховування**. Спонукайте малят дослухатися до співу пташок, стукоту дятла, шуму машин; помічати краплі роси, відображення неба в калюжах, квіти, що розпустилися, перші ягідки чи плоди в куточку городу або саду, химерні обриси хмаринок. І пам'ятайте: красу світу, що їх оточує, діти можуть відкрити для себе лише за сприяння уважного дорослого, у якого розвинена спостережливість та чутливість до краси природного і соціального довкілля.

Емоційно орієнтована мистецька активність під час прогулянок: милування красою навколишнього світу, слухання співу пташок, звуконаслідування, підспівування, сприймання

ароматів, збирання плодів, листя, гілочок, кори дерев, гарних п'р'інок (але лише тих, які лежать у траві), фотографування тощо. Молодшим дошкільникам також напевне сподобається обводити крейдочками тіні різних предметів на асфальті: відерця, мисочки, іграшки тощо.

Важливо дати дітям можливість **обстежувати природне довкілля різними органами чуття**: тактильними, кінстетичними, нюховими та смаковими. Організуйте дітям можливість босоніж бігати по траві. Такий сенсорний досвід допоможе їм накопичити враження про об'єкти та явища довкілля і збагатить їхню мистецько-творчу діяльність.

Пам'ятайте про безпеку: для чалапання по калюжах слід вдягнути гумові чобітки; для залишання відбитків стоп на різних поверхнях (пісок, багно, гравій) пересвідчитися, що там немає сторонніх предметів; усе, що дитина може потягнути до рота, має бути безпечним.

Вводьте **елементи театралізованої та музичної діяльності**: запропонуйте дітям за допомогою міміки передати різні емоції, зобразити у пластичних етюдах різних тварин або казкових персонажів. Увімкніть музику і попросіть порухатися під неї. Або пограти на відерцях для пісочниці, як на барабанах.

СТАРША ГРУПА

Артпроекти

Для **дітей 5-7 років** у літній період доцільними будуть мистецькі (арт) проекти, наповнені різними видами мистецько-творчої діяльності. Як орієнтир пропонуємо таке наповнення арт-проекту.

Художня майстерня в природі

Мистецький артпроект для дітей старшої групи

Мистецькі активності, передбачені проектом

"Де живуть фарби?" — пошук природних об'єктів, якими можна малювати, як-от: ягоди (вишня, смородина), сік листя (розтираємо в долоньках або в маленьких ступках), пелюстки квітів тощо.

"Куди зникає візерунок?" — малювання водою на асфальті.

"Блогери" — пошук найпривабливішого природного об'єкта, репортаж, фотофіксація.

"Природні дзеркала" — дослідження, які об'єкти природи відображають її красу.

“Чи може краса звучати?”: паузи вслуховування, відтворення звуків об’єктів довкілля (природного, соціального).

“Майстерня звуків”: виготовлення шумових музичних інструментів, музичні діалоги, озвучування казок за допомогою дитячих музичних або шумових інструментів.

Паузи милування: фокусування на дрібних об’єктах, яких діти зазвичай не помічають, за допомогою “фоторамки”.

Розглядання з різних точок — розглядання природних об’єктів з різних позицій (сидячи навпочіпки, знизу, згори, лежачи, стоячи тощо) і малювання їх у різних ракурсах.

Оркестр “Так звучить природа”: виготовлення музичних інструментів із різних природних об’єктів (насіння, листя, плодів, води, гілочок) і програвання з їх допомогою мелодій.

Пластичні етюди: “Дощ”, “Квітка”, “Веселка” тощо.

Мистецькі рефлексії: “Якби я був / була квіткою (деревом, водоймою, дощем тощо), то якою / яким і чому?”.

Творчим продуктом такого проєкту може стати фотоальбом, презентація або відеорепортаж про перебіг проєкту.

Мистецькі перформанси

У літній період варто ознайомити дітей із мистецтвом перформансу.

**Мій корабель нарешті в гавані
Після захопливого плавання**

Перформанс (від англ. *performance* — вистава) — одна з форм акціоністського мистецтва, де твором вважаються дії автора, за якими глядачі спостерігають у режимі реального часу.

В основі перформансу лежить уявлення про творчість як спосіб життя. Професійний перформанс може проводитися в художній галереї, музеї або просто неба. Засобом і матеріалом творчості служать тіло, зовнішній вигляд, рухи, поведінка, костюми, речі й оточення. При цьому всі пози, жести, положення в просторі, контакти з предметами та середовищем набувають символічного характеру. Перформанс орієнтований насамперед на зорове (візуальне), а не словесне (вербальне) сприйняття.

У взаємодії з дітьми старшого дошкільного віку доречно використовувати **тематичні перформанси**, під час яких діти створюють мистецькі образи різноманітними засобами, як-от: тканина, стрічки, дитячі музичні інструменти, пластичні етюди, фарби, природні та залишкові матеріали, аквагрим тощо. Майданчиком для перформансів можуть бути тераса, ігровий майданчик, куточок саду, лісу, штучна водойма, газон, город, квітник — усе, що є на території ЗДО й годиться для розкриття теми.

Орієнтовні теми для перформансів: “Літо веселкове, літо барвінкове”, “У підводному царстві”, “Фруктова феєрія”, “Космічна подорож”, “Таємниці бабусиноного кошика”, “Пригоди котика” тощо.

Художньо-педагогічне спілкування за творами живопису

Доречно використати літній період і як час для художньо-педагогічного спілкування за картинами художників. Його варто організувати на літньому майданчику. Як привід для комунікації доцільно обрати пейзажі, натюрморти літньої тематики, портрети.

Орієнтовні методичні прийоми: “уявне входження в картину”, “оживлення картини”, прийоми демонстрації картини (реальна репродукція на мольберті, на стіні, цифрова — на інтерактивній дошці, на планшеті, моніторі тощо), розповіді (дуже короткі) цікавинок про художників та їхню творчість; читання творів художньої літератури, співзвучних сюжету картини; мистецтвознавчі оповідки; ігри, вправи, моделювання (“Хто побачить на картині більше об’єктів?”; “Хто назве більше кольорів?”; “Відгадай назву картини”; “Якби я був одним із персонажів (предметів)

картини..."; "У майстерні художника"; "Виставка картин" тощо); оформлення куточка картини; прикрашання групової кімнати репродукціями; створення альбомів, картинної галереї та ін.

Варто пам'ятати, що картина має бути високохудожньою і при цьому реалістичною, предметною. Твір повинен впливати на емоції малят, викликати в них естетичні почуття. Використані художником засоби виразності мають бути доступними і зрозумілими дітям.

Орієнтовна добірка картин для спілкування

Натюрморти: картини Катерини Білокур; Сергій Шишко "Натюрморт з глечиком і персиками"; Іван Труш "Квіти"; Юрій Камишний "Мальви", "Тетянчине намисто"; Віктор Жмак "Соняхи", "Груші", "Плоди"; Олексій Шовкуненко "Букет троянд"; Вінсент Ван Гог "Натюрморт з червоними маками і ромашками", "Маки"; Пабло Пікассо "Десерт", "Натюрморт з глечиком".

Пейзажі: Архип Куїнджі "Місячна ніч над Дніпром", "Веселка"; Іван Айвазовський "Чорне море", "Буря", "Дев'ятий вал"; Юрій Камишний "Очима ночі", "Під вербою".

Дитячі портрети: картини Кетрін Фішер та інших художників.

Орієнтовні запитання для художньо-педагогічного спілкування за картинами

- ♦ Який настрій викликає цей мистецький твір?
- ♦ Якби ти потрапив / потрапила в цю картину, що ти зробив би / зробила б? Що тобі хочеться в ній змінити?
- ♦ Якби ти озвучував / озвучувала це полотно, то якими музичними інструментами?
- ♦ Що передувало створенню картини?
- ♦ Якій настрої був у митця, коли він писав цей твір? Як ти це зрозумів / зрозуміла?
- ♦ Якби ти був / була художником / художницею, що ти домалював / домалювала би на цій картині?
- ♦ Уяви, що сюжет картини і всі її образи змінилися на протилежні. Що і як було би на ній намальовано?
- ♦ Поглянь на картину лежачи, сидячи. Що ти бачиш інакше?
- ♦ Як по-іншому ти назвав би / назвала б це полотно?
- ♦ Якими словами ти описав / описала би картину (сумна, весела, радісна...)?
- ♦ Що тобі видалося найбільш дивним у цьому творі? Що найбільше привабило?

- ♦ На картині зображено щось вигадане чи реальне, справжнє? Чи бачиш ти це у своєму житті? Чи є це на території нашого садочка?
- ♦ Яку пору року художник споглядав, малюючи? Чому ти так вважаєш?
- ♦ Які кольори ти додав би / додала б на полотні?

Запропонуйте вихованцям скласти долоньки в "підзорну трубу" й розглянути найяскравіший епізод картини.

Закрийте на картині один кут тканиною і дайте дітям можливість висловити припущення про те, що в тому куті може бути зображено.

Артекскурсії

Метою артеккурсій є демонстрація певних артоб'єктів: пам'ятника, фонтану, мистецького музею, палацу, театру, галереї тощо. Зазвичай це екскурсії вихідного дня, які педагоги організують спільно з батьками. В інші дні вихователі проводять такі форми освітньої взаємодії з дітьми лише за умови, що об'єкти екскурсійного маршруту розташовані на відстані не далі, ніж 10-15 хв пішого ходу від закладу дошкільної освіти.

Час екскурсії, яка організовується під час перебування дітей у ЗДО (у будні), — від 15-20 хв на початку до 40 хв, а в деяких випадках до 60-80 хв у міру накопичення дітьми досвіду таких заходів. У цей час варто передбачити для них ігрові завдання, пов'язані з об'єктом екскурсії.

Орієнтовні ігрові завдання під час артекскурсії: "Обійди пам'ятник і визнач, з якого ракурсу не видно вершника"; "Де треба стати,

**Змінитись може настрій за хвилину
Під впливом музики, вистави чи картини**

щоб скульптура здавалася пласкою?"; "Хто знайде в залі картину, на якій дівчинка робить зарядку (хлопчик їде верхи тощо)?"; "Завмири в позі скульптури"; "Передай виразом обличчя настрої картини"; "Хто помітить і назве найбільше персонажів казок серед скульптур, які прикрашають територію Київського академічного театру ляльок?"; "Знайди невідомих істот на «будинку з химерами» і придумай їм назви" тощо.

Після екскурсії важливо закріпити враження учасників у формі малюнків, фото- і відеорепортажів, реклами та ін.

Інші види мистецьких активностей

Серед інших видів мистецьких активностей в індивідуальному порядку можна використати **мистецькі рефлексії**, запропонувавши дітям поміркувати над такими питаннями: "Якби я був / була картиною, музичним інструментом, піснею, персонажем театру тощо, то яким і чому?"; "Якби я був / була дизайнером, архітектором, що я змінив би / змінила б у своєму дворі, садочку, місті?".

Також у літній період можна організувати **зустрічі з митцями** — художниками, скульпторами, акторами.

Цікавими та корисними стануть і **сюжетно-рольові ігри** мистецького спрямування: "Модельєри", "Салон краси", "Театр", "Дизайнери", "Екскурсіводи" тощо. Акцент варто зробити на підготовчій частині — наповнення дітей враженнями та інформацією з теми гри, аби вони могли розгорнути її самостійно. Адже гра — це *вільна* діяльність дітей, і будь-яке доросле втручання на етапі власне гри може зашкодити її перебігу.

Дизайнерська діяльність може передбачати створення букетів, композицій, сервірування столу; виготовлення зі старих речей та залишкових матеріалів костюмів та декорацій для театралізованої діяльності; прикрашання в техніці декупажу спинок дитячих стільчиків, інших предметів.

Дошкільникам буде цікаве також **малювання музики, настрою** в ігровому павільйоні. Спочатку діти самостійно виготовляють фарби, створюючи палітру кольорів до певної казки, музичного твору, картини тощо. Можна змішувати на палітрі в різних пропорціях фарби трьох основних кольорів — червону, жовту, синю — і отримувати інші кольори. Для отримання різних відтінків одного кольору додають білу фарбу. Можна додати до фарби трохи дитячого крему — тоді вона стає

Твір просто неба виконать музичний — Захопливо, хоч трішечки незвично

схожою на олійну. Можна створити незвичайну "літню палітру": полуничну, трав'яну, овочеву, фруктову, сонячну, дощову, веселкову та ін.

Захопливим для дітей стане і малювання в техніці ебру, за контурами тіні, малювання водою, ігрова вправа на основі малювання "Перевтілення" (ознайомлення з мистецтвом аквагриму) тощо.

Доречною на майданчику буде також **музична діяльність**: гра на дитячих музичних інструментах; озвучування казок за їх допомогою; музичні діалоги (вихователька пропонує розіграти певний діалог, але замість слів діти спілкуються за допомогою музичних інструментів, передаючи звучанням відповідний ритм, темп, емоцію, зміст речення, фрази).

Не будуть зайвими на майданчику і **співи та вільні танці**.

Ще один вид діяльності — **створення мистецьких лепбуків** різної тематики: "Де живе музика?"; "Чи може камінь / дерево / глина говорити?"; "Художник Літо" тощо.

Звісно, палітра можливих активностей під час мистецько-творчої діяльності дошкільників улітку не вичерпується розглянутими у статті. Взявши її за основу, використавши як мотивацію, ви, шановні колеги, зможете придумати безліч власних творчих прийомів, методів та способів залучення своїх вихованців до світу мистецтва. Тож наснаги вам і нових креативних ідей! ■

Зміст

Фотоконкурс “Наші діти”

- 2** обкл. Олена Салогуб
Літо на повну!

Актуальні проблеми

- 3** Алла Богуш
Дитинство в ціннісному вимірі

Офіційний відгід

- 7** Методичні рекомендації
про окремі питання діяльності
закладів дошкільної освіти
у 2022/2023 навчальному році
Додаток до листа МОН від 27.07.2022
№ 1/8504-22

Управління та методична служба

- 17** Ірина Романюк
Щоденні справи та різноманітна
діяльність дітей у розпорядку дня
дитячого садка

Актуальні проблеми

- 24** Оксана Гура
Організація роботи з дітьми
в захисних спорудах
чи бомбосховищах

Розвивальне середовище

- 26** Надія Шевчик
Не просто укриття,
а простір для життя
Досвід облаштування кімнати безпеки у ЗДО

Світ мистецтва

- 28** Олена Половіна
Творче літо без обмежень
Мистецько-творча діяльність дітей улітку

📌 — До публікації можна завантажити додаткові матеріали на сайті dv.in.ua

Здоров'я

- 33** Тетяна Павлюченко, Алла Булига
📌 Про здоров'я разом дбати
будем з мамою і татом
Валеологічний проєкт для дітей старшої групи
та їхніх родин

Спеціальна освіта

- 37** Віталіна Кузьма, Світлана Кравченко
Ми до лісу мандрували,
гралися й конструювали
Бінарне заняття для дітей середньої групи із ЗПР

Світ гри

- 40** Марія Кирик
Водичка хлюпоче —
гратись з нами хоче!

Свята і розваги

- 42** Ольга Білецька
📌 Вишиванки вишивали,
вправно м'язи тренували
Фізкультурне свято для дітей середньої
та старшої груп

- 46** Лілія Несветайлова, Галина Трифонова
📌 Малеча розважалася
і з літечком прощалася
Свято просто неба для дітей
середньої і старшої груп

Плекаймо рідну мову

- 45** Нумо без “давайте”!

Фотоконкурс “Наші діти”

- 3** обкл. Наталія Якименко
Спогади про літо зігрівають діток

Читайте в липні-серпні в журналі “Джміль”

НАША УКРАЇНА —
тема журналу “Джміль” № 7-8
jmil.com.ua/2022-7

Журнал можна передплатити
на сайті jmil.com.ua або через
Укрпошту (індекс — 40295)